

УДК 631.53.01:339.133

БАРБАН О. Б., БРОВКІН В. В., ПОПОВА О. П.

Український інститут експертизи сортів рослин, Україна, 03041, Київ, вул. Генерала Родимцева, 15, e-mail: sops@sops.gov.ua, тел. (044) 258-34-56

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНО-ДОВІДКОВОЇ СИСТЕМИ «СОРТ» НА РИНКУ НАСІННЯ І САДИВНОГО МАТЕРІАЛУ

Сорти рослин, які включено до «Державного реєстру сортів рослин, придатних до поширення в Україні», працюють на ринку і задовольняють потреби споживачів. Суб'єкти господарювання сьогодні потребують широкого інформаційного забезпечення комплексу господарсько-цінних характеристик та морфобіологічних ознак нових сортів. Результати державної науково-технічної експертизи сортів рослин оприлюднюються в офіційному виданні компетентного органу в сфері охорони прав на сорти рослин – Міністерство аграрної політики України. Сформований архів офіційного бюлетеня «Охорона прав на сорти рослин» з 2003 р. в PDF файлах є незручним, трудомістким і обмеженим у багатofакторному пошуку інформації. Мета розробки ІДС «Сорт» — задоволення джерелознавчих потреб суб'єктів господарювання різних форм власності, заявників, власників сортів та володільців патенту. Вникла необхідність автоматизувати процеси пошуку необхідної інформації щодо сортів.

Створення програмного комплексу ІДС «Сорт» забезпечить адміністративний та користувацький доступ до реєстру відомостей про державну реєстрацію прав на сорти рослин у складі: апаратного та програмного веб-серверу системи; архіву даних Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні; комплексу бізнес-логіки системи; бібліотеки користувацьких інтерфейсів.

Тип ІДС «Сорт» – джерелознавча база з глибоким пошуком, розробка якої організаційно дозволить впорядкувати сукупність документів (масивів документів) та інформаційних технологій по збору, обробці, зберіганню та передачі інформації, яка задекларована в запиті абонента щодо результатів науково-технічної експертизи сортів рослин, яка оприлюднена в офіційному виданні Бюлетені «Охорона прав на сорти рослин».

Аудиторія сайту: центральні органи виконавчої влади; суб'єкти господарювання різних форм

власності; громадські організації; наукові установи; заявники; представники заявників; – юридичні та фізичні особи.

Основним завданням є реалізувати ІТ-платформу (серверне та мережеве обладнання) для інсталяції стандартних програмних застосувань, прототипування, розроблення і випробування програмних інтерфейсів системи; створити бібліотеку програмних реалізацій (класів, модулів, контролерів, форматів даних, інтерфейсів обміну даними тощо) веб-серверу системи; спроектувати базу даних відомостей про державну реєстрацію прав на сорти рослин; реалізувати класифікатор інформації бази даних; реалізувати базу даних користувачів системи та класифікатор користувачів; розробити інструментарій для публікації відомостей про державну реєстрацію прав на сорти рослин..

Структура бази даних має містити наступні обов'язкові поля: Ботанічний таксон (українською, англійською, латинською, синоніми); Заявка (номер, дата подання); Назва сорту (українською, англійською); Заявник (код, повна назва українською, назва англійською); Представник (код, повна назва українською, назва англійською); Власник (код, повна назва українською, назва англійською); Номер Свідоцтва про авторство; Номер патенту; Автор сорту (прізвище, ім'я, по батькові українською, англійською); Дата державної реєстрації майнового права інтелектуальної власності на поширення; Дата державної реєстрації майнового права інтелектуальної власності; Результати польових досліджень: ВОС (опис морфологічних ознак); Результати польових досліджень: ПСП (господарські показники); Географічні та зонові рекомендації використання сорту та інші.

Ключові слова: сорт, ботанічний таксон, заявка, експертиза, патент, свідоцтво, автор, Реєстр сортів рослин України.

УДК 633.14:631.16:631.531

ВОЛОЩУК І.С.¹, ВОЛОЩУК О.П.¹, ГЛИВА В.В.¹, ГЕРЕШКО Г.С.¹, СЛУЧАК О.М.¹, КОВАЛЬЧУК Ю.О.²

¹Інститут сільськогосподарства Карпатського регіону НААН, вул. Грушевського, 5, с. Оброшине Пустомитівського р-ну Львівської обл., 81115

²Львівський національний аграрний університет, вул. В. Великого, 1, м. Дубляни, Жовківського р-ну Львівської обл., 80381

e-mail: olexandravoloschuk53@gmail.com, моб. тел.: 067-720-12-39

ВПЛИВ СОРТУ НА ЕКОНОМІЧНУ Й ЕНЕРГЕТИЧНУ ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОЩУВАННЯ НАСІННЯ ТРИТИКАЛЕ ОЗИМОГО В ЗОНІ ЛІСОСТЕПУ ЗАХІДНОГО

За ринкових відносин сільськогосподарське виробництво зобов'язане виробляти конкурентоспроможну продукцію як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках, яка б відповідала

закупівельній спроможності споживача і була вигідною виробнику. Зниження собівартості насіння має важливе значення й залежить від ефективного використання нових сортів, тому

економічна й біоенергетична оцінка слугує обґрунтуванням для широкого їх впровадження в сільськогосподарське виробництво.

Мета наших досліджень полягала в економічному обґрунтуванні вирощування високоякісного базового насіння тритикале озимого у зоні Лісостепу Західного.

Для вивчення було взято сорти занесені до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні, різного екологічного типу, зокрема: 'Поліський-7', 'Мольфар' (оригіатор – ННЦ «Інститут землеробства НААН України»); 'Маркіян' (Волинська ДСДС Інституту сільського господарства Західного Полісся НААН і Інститут рослинництва імені В. Я. Юр'єва НААН); 'Обрій Миронівський' (Миронівський інститут пшениці імені В. М. Ремесла НААН); 'Ратне', 'Харроза', 'Раритет' (Інститут рослинництва імені В. Я. Юр'єва НААН).

Дослідження проводили в насінницькій сім'ї лабораторії насінництва Інституту сільського господарства Карпатського регіону НААН України впродовж 2015–2017 рр.

Найважливіша властивість сорту – урожайний потенціал. Знаючи про відмінності в екологічній пластичності сортів тритикале озимого, залежно від умов вирощування важливо визначити їх стабілізаційний потенціал у конкретних умовах природного середовища, що впливає на здешевлення собівартості насінневої продукції. За роки наших досліджень середній показник урожайності коливався від 5,01 т/га – в сорту 'Харроза' до 5,28 т/га – в сортів 'Маркіян' та 'Обрій Миронівський', фенотипова мінливість 0,17 т/га була обумовлена екологічним типом сорту. Сила впливу сорту (фактор А) на урожайність насіння становила 15 %, погодних умов (фактор В) – 17 %, взаємодія факторів АВ – 17 %, інших факторів – 51 %, точність дослідів – 5,72 %, варіація даних – 11,38 %.

Дані економічної оцінки підтвердили, що за реалізаційної ціни насіння еліти тритикале озимого

4,3 тис. грн./т вартість реалізованого насіння становила 21,5–22,7 тис. грн. При сумі понесених затрат на вирощування 12,5 тис. грн./га умовно чистий прибуток коливався від 9,0 тис. грн./т (сорт 'Харроза') до 10,2 тис. грн./т ('Маркіян' та 'Обрій Миронівський'). Собівартість 1 тони насіння становила 2,37–2,50 тис. грн./т. Найвищою була рентабельність виробництва насіння сортів: 'Маркіян' – 82 %, 'Мольфар' – 81, а найнижчою у 'Харроза' – 72, 'Ратне' – 74, 'Раритет' – 75 %.

Результати енергетичного аналізу дозволили порівняти й оцінити сорти за рівнем продуктивності та сукупністю понесених енергетичних витрат на їх вирощування. Одержані дані показників енергетичної оцінки вказують на те, що за однакових понесених витрат енергії на вирощування врожаю 14,2 ГДж, але за різної одержаної урожайності вміст валової енергії в урожаї становив 71,1–75,0 ГДж. За найвищого вмісту в урожаї валової (75,0 ГДж) і обмінної (54,7 ГДж) енергії та однакових витрат (14,24 ГДж) сорт 'Обрій Миронівський' забезпечив енергетичний коефіцієнт 5,3 і коефіцієнт енергетичної ефективності 3,9. Деяко нижчий коефіцієнт енергетичної ефективності (3,8) був у сорту Маркіян. Вміст обмінної енергії коливався від 52,8 ГДж у сорту 'Харроза' до 54,7 ГДж – у 'Обрій Миронівський'.

Отже за впровадження у сільськогосподарське виробництво зони ризикованого насінництва Лісостепу Західного високопродуктивних сортів тритикале озимого лісостепового екологічного типу: 'Мольфар', 'Маркіян', 'Обрій Миронівський' рентабельність виробництва насіння еліти сягає 81–82 %, коефіцієнт енергетичної ефективності – 3,7–3,9; степового – 'Раритет', відповідно 75 % і 3,7.

Ключові слова: тритикале озиме, сорт, еко-тип, урожайність насіння, рентабельність, коефіцієнт енергетичної ефективності.

УДК 631.32

ГРИНІВ С. М., МІЗЕРНА Н. А., КУРОЧКА Н. В.

Український інститут експертизи сортів рослин, Україна, 03041, м. Київ, вул. Генерала Родимцева, 15
e-mail: grinin@ukr.net, тел. (044)258-28-60

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ СОРТІВ БОБОВИХ КУЛЬТУР

До групи «Сільськогосподарські: бобові» Державного реєстру сортів рослин придатних для поширення в Україні належать наступні ботанічні таксони: горох посівний (зерновий), сочевиця харчова, нут звичайний, чина посівна, квасоля звичайна (зернова), нут звивистий, горох посівний (озимий), соя культурна.

Переліком, родів і видів сорти яких проходять експертизу на придатність сорту для поширення, що затверджений наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 21 червня 2016 року № 212, який набрав чинності одночасно з набранням чинності Законом України від 8 грудня 2015 року № 864-VIII «Про внесення змін до деяких законів України щодо приведення законодавства України у сфері насінництва та розсадництва у відповідність

з європейськими та міжнародними нормами і стандартами» передбачено проведення польової експертизи на пунктах досліджень лише гороху посівного ярого та озимого типу розвитку, квасолі звичайної (зернової, а також овочевої), сої культурної.

Згідно п.1 ст. 29 Закону України «Про охорону прав на сорти рослин» щодо сортів родів і видів, які не увійшли до вищезазначеного переліку, рішення приймається на підставі інформації, наданої заявником. Тому, щодо нових сортів, сочевиці харчової, нуту звичайного, чини посівної, нуту звивистого та інших бобових культур, заявку на сорт яких подано після набуття чинності вище зазначеного Переліку, кваліфікаційна експертиза здійснюється безпосередньо на полях заявника.